

JUF, ER IS EEN KIND KWIJT

Dorine Hermans bij Meulenhoff:

Ik mag ook nooit iets (met Daniëla Hooghiemstra)

Wie ben ik dat ik dit doen mag

Juf, er is een kind kwijt

Dorine Hermans

**JUF, ER IS
EEN KIND
KWIJT**

Een ode aan alle juffen en meesters van nu:
verrassende en ontroerende verhalen
uit de wereld van de basisschool

MEULENHOF

MAMA

De verhalen die in deze bundel staan, zijn eerder gepubliceerd in het maandblad *Kek Mama*.

ISBN 978-90-290-9430-6

ISBN 978-94-023-1587-5 (e-book)

NUR 320

Auteursfoto: © Alex de Groot

Omslagontwerp: bij Barbara, Amsterdam

Zetwerk: Text & Image, Assen

© 2020 Dorine Hermans en Meulenhoff Boekerij bv,
Amsterdam

De uitgever heeft ernaar gestreefd alle rechten van derden te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen contact opnemen met Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam.

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Alix en Bruno

INHOUD

Voorwoord: Juf op schild	11
Juf, er is een kind kwijt	19
Een dildo is geen bilbo	22
Een dode kip bij Here Jezus	25
Karim heeft een mes	27
Smoorverliefd op de juf	30
Ruziënde exen	32
De juf huilt	35
Briljante mama is boos	37
is in de aardrijkskundeles	40
Allemaal bang voor meester Johannes	43
Lynn voelt zich dom	46
Een jongetje met Asperger	48
Bekvechtende ouders	51
De mama van Mylou is dood	54
Een beschimmelde boterham als lunch	57
Sommen zijn eng en de juf is een heks	59
O nee, we gaan op kamp	61
Allah zegt: eert uw vader en uw moeder	63
Een ridder uit Ghana	66
Sebastiaan is een meisje	69
De wraak van de mekkerende moeder	72
Een lesje straattaal en appen	74

De klojo-ouders van Fiene	77
Kleine zuchtjes, rode wangen	79
Lakse hulpouders en zeventig gillende kinderen	82
Geeft niks, mijn ouders zijn ook homo	85
Een eenzaam meisje met drie huizen	88
Overspel op het schoolplein	91
Jongens blijven jongens	94
462 ballonnen: de begrafenis van juf Sandra	96
Als je slaat kun je geen dokter worden	99
Heren, is de kleedkamer piemelvrij?	101
Staan ineens je billen op Snapchat	104
Seid zat middenin een is-bombardement	106
Beste overheid, ik vind dat de juf meer geld moet krijgen	108
Sjors heeft een overdosis voelsprietten	111
De nachtmerrie van elke docent	114
Sjieke advocaat verwaarloost zoon	117
De strenge vader van Omar	120
Juf, ik mag niet meer bij mama wonen	123
Het vwo heeft geen zin in Amjed	126
Kims moeder praat liever met bomen dan mensen	129
Hoe je acht kinderen kwijtraakt in een tram	132
De liefste stiefmoeder van de hele wereld	134
Een terrorist als klasgenoot	137
Valentijnsdag, alleen leuk voor populaire kinderen	140
Geen groente en fruit, maar friet, patat en appelmoes	143
Een lieve papa pleegt zelfmoord	146
Op kamp met twee ADHD-jongetjes	149
Vertel het alstublieft niet aan mijn vader	152
Op die school draait alles om Allah	155
Uitgeputte moeder slaat juf	158
Lange dagen, veeleisende ouders	160

Stil jongetje wordt muzikale ster	163
Bloedbad op de vrije school	166
Ouders die hun kinderen aanbidden	169
Een Joods meisje in het Achterhuis	172
Eline is bang voor de juf	175
Geen vakantie, maar een afkickkliniek	178
Vader spreekt met de verkeerde juf	180
Rumoerige klas hoort speld vallen	183
Niemand neemt je serieus als invalkracht	186
Dankwoord	189

JUF OP SCHILD

Voorwoord

Voor wie geïnteresseerd is in de menselijke natuur is de basisschool een geschikt laboratorium. Hier worden burgers gekweekt. De eerste elf jaar van een mensenleven zijn bepalend voor de rest. Hoe reilt en zeilt die jungle vol welpen die op weg zijn naar de puberteit? De enige volwassene die het echt weet, is de docent. Ouders mogen het laboratorium alleen bezoeken bij het wegbrengen en halen van hun kind, en, eventueel, als luizenouder, computerouder, uitjesbegeleider en klassenouder. Maar zodra ze zich aandienen, verandert het natuurlijke evenwicht. Dat kan iedere leerkracht vertellen. Aapjes in Artis gedragen zich ook anders als er bezoekers zijn.

Toen mijn kinderen klein waren, wilde ik dolgraag in het universum doordringen waar zij hun dagen sleten. Maar ik kon de vinger niet achter de dynamiek krijgen. Daarom greep ik mijn kans toen het blad *Kek Mama* mij in 2015 vroeg de rubriek 'De Juf' op te zetten. Via de ogen van de juffen die ik interviewde, kreeg ik inkijkjes in wat er echt gebeurt in hun imperium.

Er blijkt veel veranderd sinds de jaren zestig, toen ik zelf naar de basisschool ging. Destijds hoefde een basisschool-docent alleen les te geven. Te drukke kinderen of kinderen

die niet mee konden komen, had je niet, die werden pijlsnel verwezen naar de lom-school (de school voor kinderen met leer en opvoedings-moeilijkheden) of de zmok-school (de school voor zeer moeilijk opvoedbare kinderen). Scheidingen kwamen niet voor. Transgenderkinderen, vluchtelingenkinderen die bombardementen meemaakten, ze bestonden niet. En de onderwijzeres had altijd gelijk.

Ouders zagen dat ook zo. Als de juf of de meester strafwerk uitdeelde, gaven ze hun kind thuis ook nog eens een standje. Ze kwamen niet op school, op incidentele ouderavonden na. Kinderen werden namelijk niet gebracht of gehaald, ze liepen naar en van school met de kleinsten uit de buurt aan de hand. Twee keer per dag, want lunchen deden ze thuis. Waar hun moeder altijd aanwezig was, omdat ze niet werkte. Terwijl vaders de kost verdienden.

Nu brengen en halen ouders – niet alleen moeders, maar ook vaders – hun kinderen steevast, al wonen ze naast school. Daardoor zijn ze prominent aanwezig op het schoolplein. ‘Ze eisen je aandacht op over alles en nog wat, liefst tijdens het spitsuur ’s morgens vroeg,’ zegt een van de geïnterviewde juffen. ‘Als ik strafwerk heb gegeven, komen ze verhaal halen. Vroeger was de vraag: “Luistert mijn kind wel naar de juf?” Nu is het: “Luistert de juf wel naar mijn kind?”’

De ouders zuigen de leerkracht het privéleven van zijn of haar leerlingen in. Die privélevens zijn ingewikkeld geworden. Alleen al doordat tegenwoordig veertig procent van de huwelijken strandt. Het valt officieel onder de taken van docenten kinderen uit die mislukte huwelijken te begeleiden.

Lom- en zmok-scholen zijn opgeheven, er zijn scholen voor speciaal onderwijs voor in de plaats gekomen, maar daar is maar voor een beperkt aantal leerlingen plaats sinds alle

bezuinigingen. En scholen die kinderen uit de bovenbouw voor zo'n school aanmelden, moeten er zelf voor betalen, dus de leerkracht uit die bovenbouw dient er alles aan te doen ze binnenboord te houden. Door zogeheten passend onderwijs per kind te verstrekken. Terwijl veel klassen minstens dertig leerlingen tellen. (In jargon 'plofklassen' geheten.)

'Soms heb je wel vijftien kinderen onder je hoede die een afwijkend profiel hebben,' zegt een juf die groep zeven les geeft. 'Kinderen met ADD, ADHD, dyslexie, dyscalculie, soms zelfs kinderen met downsyndroom, komen bij mij in de klas. Ik word knettergek van het schrijven van behandelplannen en ontwikkelingsperspectieven.'

Als een kind niet goed mee komt, wordt dat nu gezien als de schuld van de juf of de meester. 'En er is geen ouder die genoeg neemt met een vmbo-advies,' zegt de juf. 'Ze denken allemaal dat jij ervoor kunt zorgen dat hun kind op het vwo komt.'

Wat de titel van dit boek betreft: in vervlogen tijden stond de kans dat leerkrachten hun kinderen kwijt raakten gelijk aan nul. Klaslokalen waren overzichtelijk: kinderen, destijds veel gehoorzamer dan nu, waren permanent in de klas, ze mochten alleen in het speelkwartier naar de wc, en dat speelkwartier vond plaats op een omheind schoolplein. Schoolkampen en excursies, waar de leerlingen opgewonden uit de band springen terwijl de leerkracht de eindverantwoordelijkheid heeft, waren er niet of nauwelijks.

Nu is de klas een plaats waar iedereen in en uit loopt. Kinderen mogen zonder het te vragen naar de wc. Wie een afwijkend lesprogramma volgt, maakt zijn of haar 'werkjes' op de gang of in een ander lokaal. 'Jij bent de rest aan het lesgeven, dus je kunt niet de hele tijd opletten wie er weg is,' zegt een van de geïnterviewde juffen. 'Het is je grootste angst

dat een kind zoek raakt. In de klas, bij uitstapjes, op kamp. En toch gebeurt het wel eens. Gelukkig vind je ze meestal gauw weer terug. Maar dan is je hart wel honderd keer overgeslagen.'

Alles bij elkaar is lesgeven tegenwoordig slechts een van de taken die basisschooldocenten moeten uitvoeren. Daarnaast zijn ze, onder andere, mediator bij gescheiden ouders, sociaal werker, kampleider, excursiebegeleider en verpleegkundige, deskundige in speciaal onderwijs, rouwtherapeut bij kinderen die geliefden verloren, en vergaderaar.

Wat het laatste betreft: docenten worden tegenwoordig geacht zitting te nemen in de vele commissies op school. Een greep: ouderavondcommissies, verkeerscommissies, musicalcommissies, antipestcommissies, feestcommissies, oudpapiercommissies, pr-commissies, luizencontrolecommissies, fietsweekcommissies. Voor het nakijken van dictees, opstellen, huiswerk en het voorbereiden van de lessen blijft weinig tijd over.

'Mijn werkdagen zijn lang,' zegt een van de geïnterviewde juffen. 'Om acht uur moet ik op school zijn, en ik ben nooit voor zes uur thuis. Op mijn tandvlees. Een normale lunchpauze kun je vergeten. In de lerarenkamer wemelt het van kinderen die zijn gevallen en pijn hebben, collega's willen overleg, de telefoon gaat steeds.' Deze juf, pas 26 jaar oud, zit thuis met een burn-out. Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) treft een op de vijf basisschoolleraars hetzelfde lot.

Dat de werklust van basisschoolleraars is toegenomen, wordt niet weerspiegeld in hun honorarium. De regering heeft jarenlang bezuinigd op het onderwijs. Dat hield onder andere in dat basisschoolleraars lange tijd geen loonsverhoging kregen. In de jaren zestig en zeventig van de vorige

eeuw werd het beroep nog goed betaald. Dat kwam de populariteit ten goede. In de jaren tachtig leverde een vacature soms wel honderd reacties op. Vele bezuinigingsrondes later is er weinig animo meer voor het vak. Nieuwe leraren verlaten bij bosjes het onderwijs vanwege de hoge werkdruk en het lage salaris. Het basisschoolonderwijs komt nu duizenden leraren tekort.

Met name mannelijke basisschooldocenten moeten met een kaarsje worden gezocht. 'Mannen zijn nog steeds vaak de hoofdkostwinner in een gezin, waardoor zij kiezen voor beter betaalde beroepen.' Dat zegt Pauline Timmerhuis van het Centraal Planbureau (CPB) in het dagblad *Trouw*. Volgens Timmerhuis sluit het vak ook aan bij het opvoeden van de eigen kinderen, een taak die nog steeds hoofdzakelijk rust op de schouders van moeders. Werken in deeltijd is mogelijk, en de vakanties sluiten aan bij de schoolvakanties. Ten slotte denkt Timmermans dat vrouwen 'misschien iets bevrogender' zijn. Met andere woorden: dat ze genoeg nemen met minder loon omdat ze het vak zo belangrijk vinden. Hoe dan ook, meer dan tachtig procent van de basisschoolleerkrachten is vrouw.

De juf krijgt in zekere zin stank voor dank: de Algemene Onderwijsbond stelt dat de 'feminisering' van het beroep van basisschooldocent het aanzien van het beroep ondergraaft. Elk vak waarin het aantal vrouwen toeneemt, boet in aan status, volgens de Franse onderzoekster Evelyne Sullerot. Uit het rapport 'Status en imago van de leraar in de 21ste eeuw' van het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt uit 2017 blijkt dat de status van de basisschoolleerkrachten sinds 2006 is gekelderd van plaats 42 in de lijst van beroepen naar plaats 69 in de lijst. Dat ging hand in hand met de afname van het aantal mannen in het vak. Het be-

vindt zich nu in de regionen van secretaresses en boekhouders, vakken waarvoor, anders dan voor dat van basisschool-docent, geen hbo-opleiding nodig is.

Een van de geïnterviewde juffen in dit boek zegt: ‘Je wordt gezien als een soort huisvrouw-plus. Iemand die alleen maar moeder wil worden of zijn en de tussenliggende tijd opvult door kinderen bezig te houden. Dat denken ze niet gauw bij mannelijke collega’s.’

Terwijl juffen het niet kunnen helpen dat de wereld van de basisschool een vrouwenbolwerk is geworden, moeten ze vaak onvrede incasseren over hun werk. In mei 2017 stonden de kranten bol van een onderzoek van *NRC Handelsblad* dat uitwees dat jongens zich minder goed ontwikkelen onder leiding van vrouwelijke leerkrachten. Dat zou verklaren dat meisjes op de basisschool beter presteren dan jongens. ‘Jongens, let op! De verjuffing van het onderwijs slaat toe!’ kopte de *NRC*.

Wetenschappers vonden geen bewijs voor de stelling. Alleen al omdat meisjes jongens ook voorbijstreven in het voortgezet onderwijs en aan de universiteit, waar meer mannelijke docenten voorhanden zijn. Dat zou met name liggen aan het feit dat meisjes sneller zijn in hun neuropsychologische ontwikkeling.

De coronacrisis rehabiliteerde de juf in de ogen van het publiek. Toen de basisscholen tijdelijk gesloten werden, voelde half Nederland aan den lijve hoe belangrijk het beroep van de – overwegend vrouwelijke – docenten is. Menig ouder had er moeite mee hun kind thuisonderwijs te geven, en slaakte een zucht van verlichting toen ze hun kinderen weer naar school konden sturen. Autoriteiten uitten veel lof voor de basisschoolleerkrachten die de kinderen van Nederland opvingen.

Dat heeft zich vertaald in de politiek. In 2017 zei Sander Dekker, destijds staatssecretaris van Onderwijs, dat hij weinig voelt voor het gelijktrekken van de salarissen in het basis- en voortgezet onderwijs. Als argument voerde hij aan: 'Het is zwaarder een klas vol pubers les te geven dan eentje met basisschoolleerlingen.' De uitspraak leidde tot felle protesten van basisschooldocenten. Hij wordt nu door veel politici gezien als achterhaald. Wat partijen als D66, PvdA, SP en GroenLinks betreft gaan juffen (en meesters) hetzelfde honorarium krijgen als hun collega's in het voortgezet onderwijs. Het zal een inzet worden van de volgende kabinetsformatie.

Een goed moment om juffen op het schild te hijsen. Geniet van hun verhalen. Laat u verrassen en ontroeren. Er gaat een wereld voor u open.

JUF, ER IS EEN KIND KWIJT

Juf Mirella (58), groep vier

Dinsdagochtend kwart voor tien. Het is stil in de klas. De kinderen zwoegen, tong uit de mond, op de vraag hoeveel $3 + 6 + 8 + 1$ is. Behalve Sylvana (7). Die staart door het raam. 'Sylvana, opletten,' zeg ik. Ze blijft staren. Ik ben benieuwd waar ze naar kijkt. Als ik naar het raam loop, roept Sylvana keihard: 'Daar is mijn moeder!' De Damschreeuwer is er niets bij. Iedereen verstijft.

Behalve Sylvana, die keihard de klas uit rent. 'Sylvana!' roep ik. Ik vlieg achter haar aan, maar ik heb mijn leeftijd tegen. Ik zie haar nog net in de richting van de hoofdingang rennen. Tegen de tijd dat ik hijgend bij de ingang ben is het schoolplein leeg. Geen Sylvana te zien, ook haar moeder niet. Ik raak in paniek. Sylvana's moeder Judith is uit de ouderlijke macht ontzet omdat ze alcoholist is. Sylvana mag haar twee uur per week zien, onder begeleiding. Ze is dol op Judith, vandaar haar blijdschap toen ze haar op het schoolplein zag staan. Sylvana valt onder mijn verantwoordelijkheid. Ik vraag me af wat Judith met haar van plan is.

Ik bel Judith maar krijg de voicemail. Daarna bel ik Dirk, Sylvana's strenge vader. Sylvana woont bij hem en zijn vriendin. 'Wat zijn jullie voor school?' schreeuwt hij. 'Waarom letten jullie niet op?' Ik geef hem gelijk, maar vraag hem ook

zijn boosheid op te schorten tot zijn dochter is gevonden. Dirk kalmeert en rijdt naar het huis van zijn ex. Hij treft niemand thuis.

Tijd om de politie te bellen. Die laat meteen een ‘Amber Alert’ uitgaan, het landelijke alarm voor vermiste kinderen. Miljoenen Nederlanders krijgen een sms met de plaats van vermissing en een omschrijving van Sylvana. Twee uur later treft een speurneus Sylvana aan bij het huis van haar vader. Ze is in gezelschap van een aangeschoten Judith. De politie is snel ter plaatse. Sylvana blijkt op Judiths verzoek vijftig euro uit Dirks bureau te hebben gepakt om aan Judith te geven.

‘Doe nou lief tegen haar’

Twee agenten in burger komen Sylvana bij school afleveren. Met een bleek gezichtje loopt ze het schoolplein op. Tot mijn afgrijzen begint Dirk begint meteen tegen haar te tieren, te midden van de spelende kinderen. ‘Heb jij geld van mij gestolen?’ Sylvana kijkt angstig. Doe nou lief tegen haar, stommeling, denk ik boos. Precies op dat moment begint Dirk te snikken. ‘Waar was je nou, ik ben zo geschrokken,’ zegt hij.

Sylvana loopt naar hem toe en slaat haar armen om hem heen. Ik heb Dirk nog nooit zien knuffelen, maar nu klemt hij Sylvana tegen zich aan alsof hij haar nooit meer los wil laten. Iedereen kijkt vertederd toe. Ook een van de agenten heeft vochtige ogen. Het is net een Disneyfilm. Ik vraag me af of ik paranormale krachten heb. Het kan in ieder geval geen kwaad Dirk af en toe een telepathisch bericht te sturen. Dat hij altijd zo lief voor Sylvana moet blijven.

Misschien kan ik in één moeite door Judith van haar verslaving afhelfen. Ik stuur haar in gedachten een boodschap: **STOP MET DRINKEN!** Baat het niet dan schaadt het niet.

EEN DILDO IS GEEN BILBO

Juf Marjolein (42), groep zeven

Donderdagmiddag. We werken aan het project 'Maak je eigen buurt schoon'. De kinderen dragen handschoenen en gooien met prikkers troep in vuilniszakken. Jetje (10) komt bedremmeld naar me toe. 'Juf, zijn er ook dingen die je niet hoeft op te rapen?' Ik krijg een angstig voorgevoel als ze me meeneemt naar de struikjes achter het schoolhek.

Ik had de kinderen gezegd dat ze de struikjes moesten overslaan, want daar ligt de echte viezigheid. En nu heeft Jet een tampon en een dildo gevonden. Er staat een groepje leerlingen omheen. 'Dat is een bilbo,' zegt Dirk. Achmed vraagt: 'Wat is dat, juf? En wat is dat andere?' 'Naar de klas,' zeg ik. 'Daar zal ik het uitleggen.'

Scholen zijn verplicht seksuele voorlichting te geven. Ik heb het altijd heerlijk gevonden dat mijn collega Margriet van groep acht dit voor haar rekening neemt. Het leek me nogal ingewikkeld mijn moslimleerlingen te introduceren in het mysterie van de voortplanting. Zij mogen niet eens in hun blootje douchen. Bovendien ben ik een beetje preuts. Maar nu kom ik er niet onderuit.

‘Jongens, ik ga jullie nu wat vertellen over seks,’ zeg ik. ‘Omdat jullie dan snappen wat we vanmiddag hebben gevonden.’ Achmed: ‘Wat is seks?’ De moed zinkt me in de schoenen. ‘Door seks komen baby’s op de wereld. Het is iets wat grote mensen leuk vinden om te doen. Het is fijn om te doen met iemand anders, maar alleen als die ander het ook leuk vindt. Meestal doen mannen en vrouwen het met elkaar, maar het kunnen ook mannen en mannen zijn of vrouwen en vrouwen.’ Dit is volgens mij niet helemaal de goede volgorde. De spanning in de klas stijgt: waar gaat dit heen? Dat vraag ik me zelf ook af.

Ik ga over op de piemel en de vagina. Daarna zwoeg ik me door de menstruatiecyclus om bij de gevonden tampon aan te komen. Ik eindig bij de dildo. Geen bilbo dus. Een dildo wordt gebruikt als speeltje als mensen vrijen, vertel ik. Bij wijze van piemel. Er gaat een gejoel op.

Net als ik denk dat ik ervanaf ben, steekt Tatum haar vinger op. ‘Maria heeft Jezus gekregen zonder seks. Hoe kan dat?’ vraagt ze. ‘Nou, dat is een kwestie van geloven,’ zeg ik. ‘Het staat in de Bijbel. Je hebt ook draagmoeders, die krijgen ook een kind zonder seks.’ Nu kijkt iedereen glazig, maar ik heb er genoeg van. ‘Weet je wat, vraag dit maar aan je ouders.’

De volgende dag loop ik met groep zeven en acht naar de gymles. ‘Kijk, juf, een condoom,’ roept Boris uit groep acht. Ik kijk liever niet, maar ik kan er niet omheen: er ligt een condoom naast een struikje. Ik vervloek struikjes. Gelukkig loopt collega Margriet in de buurt. ‘Ja, Boris, ze hebben het gedaan in dat struikje, wat vind je daarvan?’ Boris zegt: ‘Stom,’ haalt zijn schouders op en loopt door.

Ik kijk Margriet bewonderend aan. En denk aan alle struiken die mijn leerlingen nog gaan tegenkomen. 'Margriet, mag ik alsjeblieft een stoomcursus van je?' vraag ik dringend.